

ΕΘΝΙΚΟ ΚΑΙ ΚΑΠΟΔΙΣΤΡΙΑΚΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΑΘΗΝΩΝ

ΙΑΤΡΙΚΗ ΣΧΟΛΗ ΑΘΗΝΩΝ

Β' ΠΑΙΔΙΑΤΡΙΚΗ ΚΛΙΝΙΚΗ

ΔΙΕΥΘΥΝΤΡΙΑ: ΚΑΘΗΓΗΤΡΙΑ Μ. ΤΣΟΛΙΑ

Μονάδα Αναπτυξιακής Παιδιατρικής

ΛΩΡΕΤΤΑ ΘΩΜΑΪΔΟΥ-ΗΛΙΟΔΡΟΜΙΤΗ

ΚΑΘΗΓΗΤΡΙΑ ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΗΣ ΠΑΙΔΙΑΤΡΙΚΗΣ

ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΠΑΙΔΙΩΝ ΜΕ ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΕΣ ΔΙΑΤΑΡΑΧΕΣ ΣΤΗ ΧΡΗΣΗ ΠΡΟΣΤΑΤΕΥΤΙΚΗΣ ΜΑΣΚΑΣ

ΛΩΡΕΤΤΑ ΘΩΜΑΪΔΟΥ-ΗΛΙΟΔΡΟΜΙΤΗ
ΚΑΘΗΓΗΤΡΙΑ ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΗΣ ΠΑΙΔΙΑΤΡΙΚΗΣ

Μαρία Μαργαρίτη, Σωκράτης Μποκής, Ρεβέκκα Τζόρβα, Αντιγόνη Χολέβα,
Παναγιώτης Παπαδόπουλος, Λωρέττα Θωμαΐδου

**Μονάδα Αναπτυξιακής Παιδιατρικής, Β' Παιδιατρική Κλινική
Εθνικού και Καποδιστριακού Πανεπιστημίου Αθηνών, Νοσοκομείο
Παίδων Π.&Α. Κυριακού**

Στα πλαίσια λήψης μέτρων για την εξάπλωση της πανδημίας COVID-19, η χρήση μάσκας από παιδιά με αναπτυξιακές διαταραχές, είναι απαραίτητη αλλά ταυτόχρονα και ιδιαίτερα δύσκολη. Η **Μονάδα Αναπτυξιακής Παιδιατρικής ΕΚΠΑ** προτείνει στρατηγικές εκπαίδευσης για τη χρήση προστατευτικής μάσκας από παιδιά με αναπτυξιακές διαταραχές για την προφύλαξη τους σε χώρους αναγκαίου συγχρωτισμού με αυξημένο ιϊκό φορτίο (π.χ. σχολεία, λεωφορεία, super market κ.α.), βελτιώνοντας έτσι το βαθμό προστασίας των ίδιων και των ευάλωτων ομάδων που ίσως υπάρχουν στην οικογένειά τους. Επισημαίνεται ότι, οι διαταραχές αισθητηριακής επεξεργασίας ερεθισμάτων, που πολλά παιδιά εμφανίζουν, καθιστούν το ύφασμα που αγγίζει το δέρμα τους, ειδικά στο πρόσωπο, πραγματικά δυσάρεστο. Γι' αυτό η σταδιακή εκπαίδευση, εξοικείωση και τελικά απευαισθητοποίηση στη χρήση της είναι αναγκαία.

Η διαδικασία που προτείνεται είναι εξελικτική και ακολουθεί συγκεκριμένα αναπτυξιακά βήματα που αποτυπώνονται σε εύχρηστο πρόγραμμα (10) δέκα βημάτων.

- ΒΗΜΑ 1°** Καταγραφή οικογενειακού ιστορικού-πληροφοριών που αφορούν την καθημερινή ρουτίνα και διαβίωση.
- ΒΗΜΑ 2°** Καταγραφή του παιδιατρικού προβλήματος, ώστε να οριστεί το εξειδικευμένο πλαίσιο χρήσης μάσκας.
- ΒΗΜΑ 3°** Καταγραφή του επιπέδου των επιμέρους αναπτυξιακών τομέων (νοητικού, γλωσσικού, κινητικού, ιδιαίτερες συμπεριφορές), ώστε να σχεδιαστεί εξατομικευμένο πρόγραμμα.
- ΒΗΜΑ 4°** Εξασφάλιση συνεργασίας εκπαιδευτών, θεραπευτών, γονέων, φροντιστών.
- ΒΗΜΑ 5°** Προτείνεται ειδικό εποπτικό υλικό για όλα τα στάδια εκπαίδευσης (οπτικό, κάρτες, βίντεο, παιχνίδια, μάσκες διαφορετικού τύπου – υφασμάτινες, χειρουργικές, διαφορετικών χρωμάτων/σχεδίων/εφαρμογής).
- ΒΗΜΑ 6°** Ενσωμάτωση της εκπαίδευσης στο ειδικό πρόγραμμα-μέθοδο που το παιδί ήδη ακολουθεί και είναι εξοικειωμένο με αυτό (π.χ. Pecs, ABA Macaton, Portage κ.λπ).
- ΒΗΜΑ 7°** Η εκπαίδευση θα πρέπει να βασιστεί κατά κύριο λόγο στο παιχνίδι (φανταστικό, θεατρικό, παραμύθια, συσκευές εναλλακτικής επικοινωνίας).
- ΒΗΜΑ 8°** Η εξοικείωση του παιδιού με τη μάσκα θα πρέπει να είναι σταδιακή ώστε να επιλεγεί ο κατάλληλος τύπος μάσκας που είναι περισσότερο ανεκτός από το παιδί.
- ΒΗΜΑ 9°** Εφαρμογή τακτικών επιβράβευσης και ενίσχυσης (ηχητική, οπτική, ανταμοιβές, κίνητρα κ.λπ).
- ΒΗΜΑ 10°** Γενίκευση της χρήσης της μάσκας σε διαφορετικά περιβάλλοντα και για μεγαλύτερο διάστημα.

ΒΗΜΑ 1°

Οικογενειακό περιβάλλον

Καταγραφή κοινωνικού ιστορικού, πληροφορίες για την οικογένεια, την καθημερινή διαβίωση, τις συνήθειες των μελών της και του παιδιού. Είναι πολύ βασικό να γνωρίζουμε την καθημερινότητα της οικογένειας για να μπορούμε να σχεδιάσουμε αποτελεσματικά το πρόγραμμα εκπαίδευσης.

ΒΗΜΑ 2°

Ιατρικό ιστορικό

Καταγραφή της διάγνωσης και ιατρικού προβλήματος, έτσι ώστε να καθοριστεί το εξειδικευμένο πλαίσιο χρήσης της μάσκας. Αν συνυπάρχει ιατρικό πρόβλημα στο παιδί, τη χρήση ή όχι της προστατευτικής μάσκας θα την αποφασίσει ο ειδικός παιδίατρος που το παρακολουθεί.

ΒΗΜΑ 3°

Αναπτυξιακό επίπεδο

Καταγραφή με αντικειμενικό τρόπο των επιμέρους αναπτυξιακών τομέων (γνωστικό επίπεδο, επικοινωνιακό επίπεδο, κινητικές δεξιότητες, ιδιαίτερες συμπεριφορές), προκειμένου να μπορεί να εφαρμοστεί το κατάλληλο πρόγραμμα. Στις περιπτώσεις παιδιών με ιδιαίτερες συμπεριφορές ή εμμονές, είναι πιθανό να μην είναι εφικτή η χρήση της μάσκας, αλλά ακόμα και σε αυτές τις σπάνιες περιπτώσεις, οφείλουμε να επιμείνουμε, εφαρμόζοντας προγράμματα αισθητηριακής ολοκλήρωσης έως και 2 μήνες πριν καταθέσουμε τα όπλα. Το παιδί μπορεί να ανεχτεί την εφαρμογή της μάσκας, εφόσον το αναπτυξιακό του επίπεδο είναι μεγαλύτερο των 2 ετών και δεν συνυπάρχουν σοβαρές διαταραχές συμπεριφοράς.

ΒΗΜΑ 4^ο

Συνεργασία

Για την επιτυχή χρήση μάσκας από το παιδί, απαιτείται ταυτόχρονη και αρμονική συνεργασία όλων όσων εμπλέκονται (οικογένεια, εκπαιδευτικοί, θεραπευτές, φροντιστές). Στα παιδιά με αναπτυξιακές διαταραχές παρεμβαίνουν πολλές ειδικότητες και από διαφορετικά πλαίσια. Προϋπόθεση για την επιτυχή εκπαίδευση είναι η συνεργασία όλων, με συμπληρωματικούς και κοινούς τρόπους παρέμβασης. Αυτό θα βοηθήσει και στην γενίκευση αργότερα.

ΒΗΜΑ 5^ο

Εποπτικό υλικό

Προτείνεται η χρήση συνήθους εποπτικού υλικού για την εκπαίδευση (οπτικό υλικό, κάρτες, βίντεο, παιχνίδια, ζωάκια, πραγματικό υλικό με μάσκες διαφορετικού τύπου και από διαφορετικό υλικό όπως, υφασμάτινες, χειρουργικές, διαφορετικά χρώματα ή σχέδια, διαφορετικά δεσίματα, χρονοδιακόπτες). Σημειώνουμε ότι το υλικό θα πρέπει να αποστειρώνεται κάθε φορά πριν και μετά από τη χρήση του.

ΒΗΜΑ 6^ο

Προσαρμογή εκπαιδευτικής μεθόδου

Η εκπαίδευση για την ασφαλή χρήση μάσκας πρέπει να ενσωματωθεί στην μεθοδολογία του καθημερινού προγράμματος εκπαίδευσης του παιδιού.

Δηλαδή να χρησιμοποιηθεί για τον σκοπό αυτό, το πρόγραμμα ειδικής εκπαίδευσης - η μέθοδος που ήδη ακολουθεί το παιδί και έχει λειτουργήσει κατά το παρελθόν (π.χ. Pecs, ABA, Macaton, Portage, Αισθητηριακή Ολοκλήρωση). Σε αυτή τη δύσκολη περίοδο, ο στόχος μας είναι να προφυλαχθεί το παιδί, οπότε δεν χάνουμε χρόνο δοκιμάζοντας νέες μεθόδους, αλλά προσαρμόζουμε το υλικό και τα εργαλεία μας σε μεθόδους που ήδη εκπαιδεύεται το παιδί. Σε αυτό το βήμα θα μας βοηθήσουν οι πληροφορίες για την οικογένεια και ο ακριβής καθορισμός του αναπτυξιακού του επιπέδου.

ΒΗΜΑ 7^ο

Εργαλεία

Όλα τα ήδη γνωστά μας εργαλεία, μπορούν και

πρέπει να χρησιμοποιηθούν για τον σκοπό αυτό (κοινωνικές ιστορίες, φανταστικό παιχνίδι, παραμύθια, θεατρικό παιχνίδι, δομημένες ρουτίνες, συσκευές εναλλακτικής επικοινωνίας, χρήση γραφικών κ.ά.). Επιλέγουμε το εργαλείο εκείνο που ταιριάζει στο παιδί και το ίδιο νιώθει ασφάλεια και χρησιμοποιεί συχνά. Μας ενδιαφέρει να μην χρειαστεί να εντάξουμε νέα εργαλεία, για να μπορέσουμε να εκπαιδεύσουμε στο νέο αντικείμενο.

ΒΗΜΑ 8^ο

Πρακτική Εξάσκηση

- Σταδιακή εξοικείωση του παιδιού με τη μάσκα μέσω παιχνιδιού ούτως ώστε να επιλεγεί ο τύπος μάσκας που είναι περισσότερο αποδεκτός από το συγκεκριμένο παιδί (Αγγίζω, Δοκιμάζω, Μιμούμαι).
- Στην αρχή για λίγα λεπτά (μέχρι 5')
- Ακολουθεί σταδιακή απευαισθητοποίηση με περιοδικά αυξανόμενο χρονικό διάστημα. Είναι απαραίτητο να καταγράφουμε παράγοντες όπως, τον χρόνο που ανέχθηκε τη μάσκα, τον τρόπο που αντέδρασε σε κάθε στάδιο και χαρακτηριστικά της συμπεριφοράς του.
- Σύνδεση με αγαπημένες δραστηριότητες. Το παιδί να ασχοληθεί με μια αγαπημένη του δραστηριότητα, φορώντας τη μάσκα. Όταν τη βγάλει η δραστηριότητα σταματά, μέχρι να την ξαναβάλει. Επιδιώκουμε η μάσκα να συνδυάζεται με πρόσβαση σε διασκεδαστικά μέρη και δραστηριότητες και να μην είναι πηγή άγχους και πανικού.

ΒΗΜΑ 9^ο

Επιβράβευση

Τακτική ενίσχυσης, ηχητικής, οπτικής, ανταμοιβές και κίνητρα. Επιβραβεύουμε το παιδί με συνήθεις ενισχυτές (με τραγούδι, video που του αρέσει, αντικείμενα, ευχάριστες δραστηριότητες).

ΒΗΜΑ 10^ο

Γενίκευση

Τελικός στόχος είναι η γενίκευση στη χρήση της μάσκας με χρονικά αυξανόμενη περιοδικότητα. Δοκιμάζουμε τη χρήση της μάσκας σε διαφορετικά περιβάλλοντα και διαφορετικές δραστηριότητες του παιδιού, καταγράφοντας πάντα τις αντιδράσεις του ώστε να αναπροσαρμόζουμε το πρόγραμμα, μέχρι να φτάσουμε στο επιθυμητό αποτέλεσμα.

Η ασφαλής χρήση της μάσκας για τα παιδιά με αναπτυξιακές διαταραχές είναι εφικτή, εκτός πολύ σοβαρών περιπτώσεων (π.χ. σοβαρές διαταραχές συμπεριφοράς ή αναπτυξιακό επίπεδο

χαμηλότερο των 2 ετών).

Η συνεργασία των εμπλεκομένων στην εκπαίδευση, καθώς και η μεθοδική και σταδιακή εκπαίδευση των παιδιών κρίνεται σημαντική. Τα βήματα και η ακολουθία τους εξαρτώνται από τις δυσκολίες, την ανοχή και την αισθητηριακή αμυντικότητα του κάθε παιδιού.

Κάθε βήμα μπορεί να απαιτεί αρκετές προσπάθειες και είναι σημαντικό να μην προχωρούμε πολύ γρήγορα, αλλά με ασφαλή και σταθερά βήματα.

Εκπαιδευτές Μονάδας Αναπτυξιακής Παιδιατρικής

Μαρία Μαργαρίτη, Κοινωνική Λειτουργός-Διευθύντρια Ειδικού Δημοτικού Σχολείου Φυλής

Σωκράτης Μποκής, Εργοθεραπευτής

Ρεβέκκα Τζόρβα, Λογοπαθολόγος Μ.Α. SLP

Αντιγόνη Χολέβα, Ειδική Παιδαγωγός Μ.Sc. – Υπεύθυνη εκπαίδευσης Μονάδας

Παναγιώτης Παπαδόπουλος, Λογοθεραπευτής

Λωρέττα Θωμαΐδου - Ηλιοδρομίτη, Καθηγήτρια Αναπτυξιακής Παιδιατρικής ΕΚΠΑ

